

Δεν έγινε η απώλεια συνήθειά μας

Αντώνης Δραγανίγος

Ένας χρόνος λοιπόν. Ένας ολόκληρος χρόνος από εκείνη την κρύα βραδιά του Νοέμβρη που στο κρεβάτι ενός νοσοκομείου στα Πατήσια έσβησε ένας πολύτιμος σύντροφος, ένας ακριβός φίλος για μια ολόκληρη γενιά ανθρώπων.

Ένας χρόνος που η απώλεια δεν «έγινε συνήθειά μας», όσο και αν συνηθίζουμε να λέμε ότι ο χρόνος όλα τα γιατρεύει. Που μέσα στους τρελούς ρυθμούς της ζωής που φαίνεται ότι ισοπεδώνουν τα πάντα, οι μνήμες βρίσκουν πάντα δρόμους να επιστρέφουν, άλλοτε σαν νοσταλγία για τον φίλο, σαν παρακαταθήκη για την προσφορά και τη δράση, καμιά φορά και σαν νυχτερινός εφιάλτης.

Στην [πολιτική εκδήλωση του NAP](#), πέρυσι, για τον θάνατο του Τάκη Τσίτσου όλοι μίλησαν για τον αγώνα που έδωσε μέχρι την τελευταία στιγμή. Όχι άδικα. Γιατί ο Τάκης πριν από όλα και πάνω από όλα ήταν ένας μαχητής. Ήταν ένας άνθρωπος στρατευμένος, με τον τρόπο που ήταν στρατευμένοι εκείνοι οι «παλιοί» κομμουνιστές, που έχτισαν με το παράδειγμά τους την ηθική ακτινοβολία του κομμουνιστικού κινήματος στη χώρα μας.

Το πάθος για τη ζωή, για να «βάλει κάτω» τον θάνατο που τον γυρόφερνε από την πρώιμη νιότη του και το πάθος του για την άλλη κοινωνία, ήταν αξεδιάλυτα δεμένα. Το ένα πότιζε τις ρίζες του άλλου, σαν δυο πηγές στο δέντρο της ζωής, ενός ανθρώπου που πάλευε με όλη του τη δύναμη να μην στερέψουν, να αφήσει ανοιχτά τα ρυάκια και τις υπόγειες διαβάσεις τους σε μια μάχη άνιση, δύσκολη, τρομερή. Ο Τάκης ήθελε και πάλευε να ζήσει όχι μόνο για να χαρεί όπως δικαιούταν τις χαρές της ζωής που τόσο άδικα και παράλογα του τις στερούσε, αλλά για τους άλλους, για τους φτωχούς, για τους καταπιεσμένους, για μια άλλη ανθρώπινη κοινωνία.

Μπορούσε κάλλιστα να έχει κάνει διαφορετικές επιλογές — και ποιος θα τόλμαγε να του πει

κουβέντα. Να μην συμμετέχει στα καθοδηγητικά όργανα του NAP, να μην συμμετέχει στην Κεντρική Συντονιστική Επιτροπή της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Μπορούσε να μην παίρνει μέρος στις πορείες και τις διαδηλώσεις, να μην ξημεροβραδιάζεται σε βαθμό εξάντλησης στη Συνδιάσκεψη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, να μην ζει τα άγχη, την πίεση και καμιά φορά τις μικρότητες της «κομματικής ζωής». Δεν το έκανε. Η στράτευσή του δεν ήταν «εθελοντική», α λά καρτ, «χαλαρή». Ήταν από εκείνη την πάστα των κομμουνιστών που ήταν βαθιά, εσωτερικά δεσμευμένος στην υπόθεση, που πίστευε ότι πρέπει να φέρει σε πέρας αυτό που αναλαμβάνει, που τον «χάλαγε» η ανευθυνότητα, το χόμπι, η «προσωπική στάση», η ανοργανωσιά. Με αυτή την έννοια ήταν ένας άνθρωπος αυστηρός, πρώτα από όλα με τον εαυτό του.

Αυστηρός, αλλά όχι απόλυτος, όπως ίσως έλεγε και η «φήμη» που τον συνόδευε. Υπεράσπιζε φυσικά τις απόψεις του, με πάθος και ένταση, όπως πρέπει να κάνει ο καθένας. Ήταν, όμως, ένας άνθρωπος που άκουγε τον άλλον και μάθαινε από τον καθένα. Μπορούσε να αλλάζει, να πλουτίζει τη σκέψη του, να ωριμάζει. Όχι, ίσως, στο καλούπι που θέλουν οι δικές μας «τυπικότητες», αλλά με σταθερό κριτήριο τον σκοπό, και ποτέ με κριτήριο την ανάδειξη της «δικής του» γνώμης ή της προσωπικής δικαίωσης.

Ο Τάκης ήταν δικηγόρος. Δεν ήταν εργάτης. Όμως ήταν βαθιά με την εργατική τάξη. Πάει να πει με τα καλύτερα χαρακτηριστικά της, αυτά που μας εμπνεύσανε όταν ενταχθήκαμε στο κομμουνιστικό κίνημα και διαμορφώσαμε την «ταυτότητά μας». Ένα πνεύμα μαχητικό, ανυπότακτο, ευθύ έως τραχύ κάποιες φορές, χωρίς μισόλογα. Αποφασιστικό, που καταλαβαίνει ότι όλες οι «κουβέντες» έχουν ένα τέλος και ότι το να αποφασίζεις και να υλοποιείς μια γραμμή, ακόμα και με προβλήματα, είναι πάντα καλύτερο από τη διαρκή αναβλητικότητα, τη μικροαστική ταλάντευση, την υποχωρητικότητα, τους συμβιβασμούς.

Και κομμάτι αυτής της «ταυτότητας», της διαμορφωμένης από την εφηβεία του, στηριγμένης στην εμπειρία και την ιδεολογία ήταν και η σχέση ζωής, και μάλιστα θα μπορούσε κανείς να πει «ζωής και θανάτου», με τον λαϊκό πολιτισμό και ιδίως το λαϊκό τραγούδι. Τα γλέντια που οργάνωνε δεν ήταν τυπικές κοινωνικές συνάξεις. Αδιάφορες κοινωνικές σχέσεις με ολίγον πασπάλισμα από Καζαντζίδη.

Ήταν μια τελετουργία της αλληλεγγύης, της συντροφικότητας, των πιο βαθιών και πλούσιων αισθημάτων. Μια όαση στην έρημο της καθημερινότητας.

Μια διαρκής πορεία που ο Τάκης την οδήγησε στην ακρότατη συνέπειά της. Να είναι αυτός ο τρόπος που θα μας αποχαιρετήσει, να είναι αυτή η τελετή του τελευταίου αντίο, να γίνει η στερνή αγκαλιά στο λιμάνι της αναχώρησης, με τους ήχους των λαϊκών και των ρεμπέτικων,

ένα βράδυ και ενώ η αρρώστια τον έπνιγε, κάπου εκεί στα δυτικά προάστια. Και έτσι, θέλοντας και μη, διαβήκαμε στον χώρο του δικού μας «ιερού», του «ανέγγιχτου», όπου βασιλεύει η μνήμη, ο σεβασμός, ο θαυμασμός για έναν άνθρωπο που έζησε και έφυγε με το κεφάλι ψηλά. **Σαν αγωνιστής.**

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 26.11.2017

Δείτε ακόμη:

[Πολιτική εκδήλωση μνήμης Τάκη Τσίτσου \(Βίντεο\)](#)

[Αντίο σύντροφε Τάκη Τσίτσο...](#)

[Σε κλίμα βαθιάς συγκίνησης η κηδεία του σ. Τάκη Τσίτσου στον Πύργο](#)

[Πύργος: Βίντεο από την εκδήλωση μνήμης του σ. Τάκη Τσίτσου](#)

[Ανακοίνωση της Π.Ε. του ΝΑΡ για το θάνατο του συντρόφου Τάκη Τσίτσου](#)

[Η ΚΣΕ της ΑΝΤΑΡΣΥΑ για το θάνατο του Τάκη Τσίτσου -Ανακοινώσεις](#)

[Για τον Τάκη Τσίτσο στη δικηγορία](#)